

દિવાળીની હકીકત પત્રક

દિવાળીને "પ્રકાશનો તહેવાર" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને તે એક હિન્દુ રજા છે જે ભારતમાં, દક્ષિણ એશિયામાં અને સમગ્ર હિન્દુ ડાયસ્પોરામાં વ્યાપકપણે ઉજવવામાં આવે છે.

'દિવાળી' શબ્દ સંસ્કૃતમાંથી આવ્યો છે અને તેનો અર્થ થાય છે "પ્રકાશની પંક્તિ." ઉત્સવોમાં લાઇટ, મીણબત્તીઓ, ફટાકડા અને દિયા (માટીના દીવા) નો સમાવેશ થાય છે જે અનિષ્ટ પર સારાની જીત, આધ્યાત્મિક અંધકાર પર આંતરિક પ્રકાશ અને અજ્ઞાનતા પર જ્ઞાનનું પ્રતીક છે. દિવાળી એ પ્રિયજનો સાથે ભેગા થવાનો, જીવનની ઉજવણી કરવાનો અને જીવનમાં યોગ્ય નિર્ણયો લેવાનો સમય છે.

દિવાળી ક્યારે છે? ઘણી હિન્દુ રજાઓની જેમ, દિવાળીને ચંદ્ર કેલેન્ડર સાથે સમન્વયિત કરવામાં આવે છે તેથી વાસ્તવિક તારીખ દર વર્ષે બદલાય છે.

દિવાળી સામાન્ય રીતે ઓક્ટોબર અને નવેમ્બર વચ્ચે આવે છે.

દિવાળી કોણ ઉજવે છે? દિવાળી હિન્દુઓ, જૈનો, શીખો, બૌદ્ધો અને ભારતીય વારસો અને બિન-ભારતીય વારસાના લોકો દ્વારા ઉજવવામાં આવે છે. દરેક ધર્મની પોતાની ઐતિહાસિક દંતકથાઓ અને ઉજવણીની ઘટનાઓ હોવા છતાં, રજા અંધકાર પર પ્રકાશ, અજ્ઞાનતા પર જ્ઞાન અને અનિષ્ટ પર સારાની સમાન પ્રતીકાત્મક જીતનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

દિવાળી ક્યાં ઉજવવામાં આવે છે?

ઉજવણી ઘરે, મંદિરો (સ્થાનિક મંદિરો), સામુદાયિક કેન્દ્રો અને અન્ય મેળાવડા સ્થળોએ થઈ શકે છે. સમગ્ર વિશ્વમાં લોકો દ્વારા દિવાળીની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

દિવાળી શા માટે ઉજવવામાં આવે છે?

ઘણા હિન્દુઓ દિવાળીને 14 વર્ષના વનવાસ પછી અયોધ્યાના રાજકુમાર રામ, તેમની પત્ની સીતા અને ભાઈ લક્ષ્મણના પરત આવવાની ઉજવણીના દિવસ તરીકે ઓળખે છે. રાજકુમાર રામને ભગવાન વિષ્ણુનો અવતાર અને ધર્મ અથવા સદાચારનું મૂર્ત સ્વરૂપ માનવામાં આવે છે; અને સીતા લક્ષ્મીનો અવતાર છે, જે સંપત્તિ અને સમૃદ્ધિની દેવી છે. અયોધ્યાના રહેવાસીઓ તેમના હકના રાજાના પાછા ફરવાથી ખુશ હતા અને તેમના સન્માનમાં દીવા પ્રગટાવ્યા હતા. આમ, આખું શહેર રોશનીઓની હારમાળા જેવું લાગતું હતું.

ભગવાન કૃષ્ણએ રાક્ષસ રાજા નરકાસુરને હરાવ્યો તે દિવસે અન્ય હિન્દુઓ દિવાળીની ઉજવણી કરે છે. ભારતના કેટલાક પ્રદેશો માટે, દિવાળી હિન્દુ નવા વર્ષ સાથે એકરૂપ છે.

ત્યારથી, લોકો દિવાળી પર દીવા પ્રગટાવે છે એ યાદ રાખવા માટે કે અંધકાર પર પ્રકાશનો વિજય થાય છે, જ્ઞાનનો અજ્ઞાન પર વિજય થાય છે અને ખરાબ પર સારાની જીત થાય છે.

દિવાળી કેવી રીતે ઉજવવામાં આવે છે? દિવાળી એ ભારત અને સમગ્ર વિશ્વમાં સૌથી વધુ ઉજવાતા હિન્દુ તહેવારોમાંનો એક છે. દિવાળીની ઉજવણી સાથે સંકળાયેલા ધાર્મિક વિધિઓ અને રિવાજો ભારતની પ્રાદેશિક પરંપરાઓ અને તે વિસ્તારોમાં લોકપ્રિય સાંસ્કૃતિક રિવાજોના આધારે બદલાય છે. જો કે, મોટાભાગના પરિવારો

તેમના ઘરોમાં દીવો અથવા મીણબત્તીઓ પ્રગટાવે છે અને મીઠાઈઓ અને સ્વાદિષ્ટ ખોરાકનો આનંદ લઈને આ ખાસ રજાની ઉજવણી કરે છે. સામાન્ય રીતે, દિવાળી પાંચ દિવસ સુધી ઉજવવામાં આવે છે જેમાં દરેક દિવસનું વિશેષ મહત્વ હોય છે.

દિવસ 1: ધનતેરસ આ દિવસે, ઘણા લોકો તેમની પૂજા દેવી લક્ષ્મીને સમર્પિત કરે છે. લોકો ઘર સાફ કરશે, રંગોળીઓ અથવા કોલમ (ફૂલો, પાવડર, ચોખા અથવા રેતીથી ફ્લોર પર બનાવેલી રંગીન પેટર્ન), ખરીદી પર જશે, અને મીઠી અને સ્વાદિષ્ટ ભારતીય વાનગીઓ બનાવશે.

દિવસ 2: નાની દિવાળી, કાલીચૌદસ આ દિવસને નાની દિવાળી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને લોકો તેમના ઘરોને રંગોળીથી શણગારે છે, અને માટીના દીવા પ્રદર્શિત કરવામાં આવે છે.

દિવસ 3: દિવાળી લોકો નવા કપડાં પહેરે છે, દેવી લક્ષ્મી અને ભગવાન ગણેશની પૂજા (પૂજા સેવા) કરવા માટે મંદિરની મુલાકાત લે છે, ઘરની આસપાસ દીવાઓ પ્રગટાવે છે, બધી લાઇટ્સ ચાલુ રાખે છે, સ્વાદિષ્ટ ખોરાક અને મીઠાઈઓ ખાય છે અને ફટાકડાનો આનંદ માણે છે. કુટુંબ અને મિત્રો સાથે ઉજવણી.

દિવસ 4: અન્નકુટ, પડવો, ગોવર્ધન પૂજા ઘણા પ્રદેશો માટે આ નવા વર્ષનો પહેલો દિવસ છે અને લોકો ભેટો અને શુભેચ્છાઓની આપલે કરીને ઉજવણી કરે છે. ઘણા લોકો તેમની પાસે જે છે તે બધા માટે આભારી બનવા અને અન્ય લોકો સાથે શેર કરવા માટે સમય લેશે.

દિવસ 5: ભાઈ દુજ, ભાઈ ભીજ આ દિવસ ભાઈ-બહેનના બંધનોને માન આપવા માટે ભાઈ-બહેનના દિવસ તરીકે સમર્પિત છે. આ દિવસે બધા ભાઈ-બહેનો માટે ભેગા થવું સામાન્ય છે. ભાઈઓ તેમની બહેનોની મુલાકાત લેશે અને સાથે મળીને સરસ ભોજનનો આનંદ માણશે.

દિવાળીની ઉત્પત્તિ

દિવાળી એ વિશ્વની સૌથી જૂની ધાર્મિક રજાઓમાંની એક છે. તે સમગ્ર ભારતમાં અને બાકીના દક્ષિણ એશિયા, યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ અને સમગ્ર વિશ્વમાં હિન્દુઓ, શીખો, બૌદ્ધો અને જૈનો દ્વારા દર વર્ષે ઉજવવામાં આવે છે.

દિવાળીની ઉજવણી પાંચ દિવસ સુધી ચાલે છે અને જ્યારે દિવાળીની ઉત્પત્તિ વિશે ઘણી વાર્તાઓ છે, ત્યારે મોટાભાગના લોકો સહમત થશે કે દિવાળીની સામાન્ય થીમ એ છે કે અનિષ્ટ પર સારાનો વિજય, અજ્ઞાન પર જ્ઞાન અને આધ્યાત્મિક અંધકાર પર પ્રકાશ.

સમૃદ્ધિને આમંત્રણ આપવું અને સેવામાં વ્યસ્ત રહેવું

મોટાભાગના હિન્દુઓ અમેરિકામાં વસંત સફાઈની જેમ તેમના ઘરો અને આસપાસની ઊંડી સફાઈ સાથે તહેવારની શરૂઆત કરે છે. ઘરો અને શેરીઓ રંગબેરંગી રોશની, રંગોળી કલા અને અન્ય તહેવારોની સજાવટથી ઝળહળી ઉઠશે. એવું માનવામાં આવે છે કે સ્વચ્છતા દેવી લક્ષ્મીની હાજરીને આમંત્રણ આપે છે, જે સમૃદ્ધિ અને સંપત્તિની દેવી છે.

દિવાળી એ દાન (સખાવતી દાન) અને સેવા (નિઃસ્વાર્થ સેવા) માટેનો સમય પણ છે, જેથી દેવી લક્ષ્મીના આશીર્વાદ વહેંચી શકાય. દિવાળીની ઉજવણીના સામાન્ય કાર્યોમાં ભૂખ્યાઓને ભોજન આપવું, સખાવતી સંસ્થાઓને પૈસા આપવા, યોગ્ય હેતુઓ માટે સમય અને સામગ્રીનું દાન કરવું અને અન્યના દુઃખને દૂર કરવાના માર્ગો શોધવાનો સમાવેશ થાય છે.

તહેવાર એ મિત્રો અને પરિવારજનો માટે ભેગા થવા, ભોજન વહેંચવા અને વિશેષ ધાર્મિક વિધિઓમાં ભાગ લેવાનો સમય પણ છે. લોકો વારંવાર શાસ્ત્રોક્ત કથાઓનું પઠન કરે છે અને તેમના અર્થ અને તેઓ જે મૂલ્યો દ્વારા જીવવા માંગે છે તેના પર ચિંતન કરે છે. ઘણા લોકો દિવાળી પર નવા વ્યવસાયિક વર્ષની શરૂઆત કરશે અને આગામી વર્ષ સમૃદ્ધિ માટે દેવીને વિશેષ પ્રાર્થના કરશે.

પ્રાદેશિક ઉજવણીઓ

ભારત એ વિવિધ સાંસ્કૃતિક રીત-રિવાજો અને પરંપરાઓ ધરાવતો વૈવિધ્યસભર દેશ છે તેથી દિવાળીની ઉજવણી રાજ્ય-થી-રાજ્ય અને પ્રદેશ-પ્રાંત-પ્રાંતમાં થાય છે. ઉજવણીના ખોરાક તૈયાર કરવામાં આવે છે અને સ્થાનિક પરંપરાઓ અને ઉપલબ્ધ ઘટકોના આધારે બદલાય છે. ભારતના જુદા જુદા ભાગોમાં પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં ગીતો ગાવામાં આવે છે અને પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે. ઘણા લોકો માટે, દિવાળી નવા વર્ષની શરૂઆત પણ કરે છે.

દિવાળીનો એક સામાન્ય દોરો ભગવાન વિષ્ણુ અને દેવી લક્ષ્મીના અવતારોનું સન્માન છે. ઉત્તર ભારતમાં, પરંપરાગત રીતે રાજકુમાર રામના અયોધ્યા પરત ફરવાની કથા ઉજવવામાં આવે છે, જ્યારે, ભગવાન કૃષ્ણની વાર્તા ભારતના સમગ્ર દક્ષિણ રાજ્યોમાં ઉજવણી પર પ્રભુત્વ ધરાવે છે. પશ્ચિમ ભારતમાં, આ તહેવાર બીજી એક વાર્તાને ચિહ્નિત કરે છે જેમાં ભગવાન વિષ્ણુએ રાક્ષસ રાજા બલિને પાછલા વિશ્વમાં દેશનિકાલ કર્યો હતો.

The Legends

The Return of the Exiled Prince

દિવાળીની સૌથી લોકપ્રિય વાર્તાઓમાંની એક હિંદુ મહાકાવ્ય રામાયણ છે. રામાયણ મૂળરૂપે સંસ્કૃતમાં રચાયું હતું, પરંતુ ભારતની ઘણી પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં તેની સેંકડો વાતો છે. તે કંબોડિયા, મલેશિયા, ઈન્ડોનેશિયા અને થાઈલેન્ડ જેવા દેશોમાં પણ સમગ્ર દક્ષિણપૂર્વ એશિયામાં ખૂબ જ લોકપ્રિય છે. ઘણી વાર દિવાળી દરમિયાન, સમુદાયો સંગીત, નૃત્ય અને નાટક દ્વારા વાર્તાના પુનઃ કહેવાનું પ્રદર્શન કરશે.

હજારો વર્ષો પહેલા અયોધ્યા રાજ્યમાં (ભારતના ઉત્તર ભાગમાં સ્થિત) રાજકુમાર રામ નામનો એક દયાળુ અને નમ્ર રાજકુમાર હતો. રાજકુમાર રામને ઘણા લોકો દ્વારા આદર અને સન્માન આપવામાં આવતું હતું, અને તે ધર્મનું મૂર્ત સ્વરૂપ માનવામાં આવતું હતું. રાજકુમાર રામને ભગવાન વિષ્ણુનો અવતાર માનવામાં આવે છે.

રાજકુમાર રામ, સૌથી મોટા પુત્ર તરીકે, રાજા બનવાના હતા, પરંતુ તેની દુષ્ટ અને ઈર્ષાળુ સાવકી માતાએ તેને 14 વર્ષ માટે વનવાસમાં જંગલમાં ભગાડી દીધો જેથી તેનો પોતાનો પુત્ર રાજા બની શકે. રાજકુમાર રામ તેમની પત્ની, રાજકુમારી સીતા, જેમને દેવી લક્ષ્મીનો અવતાર અને કુદરતનો મૂર્ત સ્વરૂપ માનવામાં આવે છે, અને તેમના વફાદાર નાના ભાઈ લક્ષ્મણ તેમની સાથે એકલા ગયા ન હતા.

એક દિવસ લંકાના રાજા રાવણ નામના શક્તિશાળી રાજાએ રાજકુમારી સીતાને જોઈ અને તરત જ તેના પ્રેમમાં પડી ગયો. રાજા રાવણે રાજકુમાર રામ અને રાજકુમાર લક્ષ્મણને વિચલિત કરવાની યોજના ઘડી જેથી તે રાજકુમારી સીતાનું અપહરણ કરી શકે અને તેને પોતાની પત્ની બનાવી શકે. જ્યારે રાજકુમારી સીતા ગુમ થઈ ગઈ, ત્યારે રાજકુમાર રામ રાજા રાવણની શોધમાં ગયા અને મહાન યોદ્ધા હનુમાનની મદદ માંગી જે તેને શોધવામાં મદદ કરવા સંમત થયા. રાજકુમારી સીતાને પરત મેળવવા માટે રાજકુમાર રામ, રાજકુમાર લક્ષ્મણ અને હનુમાનને શક્તિશાળી રાજા રાવણ સામે લડવું પડ્યું. ભીષણ યુદ્ધ પછી, તેઓ બધા બચી ગયા અને ફરીથી ભેગા થયા. તેમના 14 વર્ષનો વનવાસ પૂરો કર્યા પછી, રાજકુમાર રામ, રાજકુમારી સીતા અને રાજકુમાર

લક્ષ્મણ, અયોધ્યા પરત ફર્યા, જ્યાં લોકોએ તેમને પાછા આવકારવા અને રાજકુમાર રામના ન્યાયી અને દયાળુ શાસનની શરૂઆત કરવા માટે સમગ્ર રાજ્યમાં આનંદ કર્યો અને દીવા પ્રગટાવ્યા.

આખું શહેર રોશનીઓની પંક્તિ જેવું દેખાતું હતું અને આ જ કારણ છે કે દિવાળીને "પ્રકાશનો તહેવાર" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને તે અનિષ્ટ પર સારાની જીતની ઉજવણી છે. આ થીમ સામાન્ય રીતે દિવાળીની ઉજવણી સાથે સંકળાયેલી છે.

રાજકુમાર અને રાક્ષસ

દિવાળીની ઉત્પત્તિ વિશે સામાન્ય રીતે સાંભળેલી બીજી વાર્તા પણ ભગવાન કૃષ્ણ નામના ભગવાન વિષ્ણુના અન્ય અવતારની આસપાસ કેન્દ્રિત છે. ભગવાન કૃષ્ણના બાળપણ વિશેની ઘણી વાર્તાઓ ભગવદ પુરાણ નામના પવિત્ર ગ્રંથમાં જોવા મળે છે, અને જીવન વિશેના તેમના પાઠ મહાભારત અને ભગવદ ગીતા (બીજો પવિત્ર ગ્રંથ જે મહાભારતનો એક ભાગ છે) નામના મહાકાવ્યમાં જોવા મળે છે. મૂળ ગ્રંથોની રચના સંસ્કૃતમાં કરવામાં આવી હતી, પરંતુ ભારતની ઘણી પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં ફરીથી લખવામાં આવે છે. તેઓ સંગીત, નૃત્ય અને નાટકો દ્વારા પણ પુનઃપ્રદર્શિત થાય છે, ખાસ કરીને દિવાળી દરમિયાન. ઘણા વર્ષો પહેલાં, ભૂમિદેવી, જેને પૃથ્વી માતા તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તેમને રાજકુમાર નરકાસુર નામનો પુત્ર હતો જે ખૂબ જ સરળતાથી પ્રભાવિત થઈ ગયો હતો.

જો કે તે દૈવી આત્માનો પુત્ર હતો, તેણે શક્તિ અને લોભની દૃષ્ટ લાલચ આપી, અને તેના વિચારો અને કાર્યોમાં દૃષ્ટ બની ગયો. નરકાસુર તેના રાજ્યના તમામ લોકો માટે ભયાનક હતો અને તેણે તેની આસપાસની દરેક વસ્તુનો વિનાશ કર્યો હતો. તેણે પડોશી રાજ્યો પર કબજો કરવાનું શરૂ કર્યું અને ટૂંક સમયમાં જ સ્વર્ગલોક નામના સુંદર રાજ્ય પર તેની નજર ગોઠવી. નરકાસુરને અણનમ લાગ્યું અને તેણે સ્વર્ગલોકના રાજ્યની તમામ સુંદર યુવતીઓનું અપહરણ કરવાનું નક્કી કર્યું. સ્વર્ગલોકના રહેવાસીઓ ખૂબ જ નારાજ થયા અને ભગવાન કૃષ્ણને નરકાસુરના આતંકથી બચાવવા માટે આહવાન કર્યું. ભગવાન કૃષ્ણ સાંભળતાની સાથે જ આવ્યા અને ભયંકર યુદ્ધમાં નરકાસુરને હરાવી અને દૃષ્ટ રાક્ષસને અન્યને નુકસાન પહોંચાડતા અટકાવ્યા. આ સંઘર્ષના પરિણામે, ભગવાન કૃષ્ણ સ્વર્ગલોકના લોકો માટે શાંતિ અને સમૃદ્ધિ પાછા લાવ્યા. આ વાર્તામાં, આપણે અંધકાર પર પ્રકાશ અને અનિષ્ટ પર સારાનું મહત્વ પણ જોઈએ છીએ.

વધારાનું ધાર્મિક મહત્વ

હિંદુઓ માટે ખૂબ જ મહત્વ ધરાવે છે, ત્યારે સમગ્ર યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ અને સમગ્ર વિશ્વમાં શીખ, બૌદ્ધ અને જૈનો દ્વારા પણ દિવાળીની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

શીખો દિવાળીને છઠ્ઠા ગુરુ, હરગોબિંદ, જેઓ તેમના આધ્યાત્મિક નેતાઓમાંના એક હતા, મુઘલ સમ્રાટ જહાંગીર દ્વારા કેદમાંથી મુક્ત થયાની ઉજવણી તરીકે ઓળખે છે. તેમના સન્માનમાં, તેમના પાછા ફરવાનું સ્વાગત કરતા, સુવર્ણ મંદિર સુધી આખા માર્ગે દીવા પ્રગટાવવામાં આવ્યા હતા.

જૈનો માટે, દિવાળી એ દિવસ છે જે ભગવાન મહાવીર, જૈન તીર્થંકરો (જૈન ધર્મના મહાન શિક્ષકો) ના છેલ્લા, મોક્ષ અથવા જ્ઞાન/નિર્વાણ પ્રાપ્ત કરે છે.

જ્યારે બૌદ્ધો, ખાસ કરીને નવા બૌદ્ધો, દિવાળીને અશોક વિજયાદશમી તરીકે ઉજવે છે, જે દિવસે મહાન સમ્રાટ અશોકે બૌદ્ધ ધર્મને તેમના વિશ્વાસ તરીકે સ્વીકાર્યો હતો.